

DEBRECZENI SZEMLE

IRODALMI, SZINHÁZI ÉS KÉPZŐMŰVÉSZETI HETILAP.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre	12 korona.
Fél évre	6 „
Negyed évre	3 „
Vidéki előfizetők bélyegköltsége egész évre 2 K.	

Felölős szerkesztő és lapfőigazgató:

SZATHMÁRY ZOLTÁN.

Kézírások, levelek, előfizetési pénzek Vlkedvő Mihály-utca 15. sz. alá küldendők.

HIRDETÉSEKET ÁTVESZ A VÁROSI NYOMDÁ MŰVEZETŐI HIVATALA.

Vidéki városi kulturélet.

A „Debreczeni Szemle” számára írta **Agoston Péter.**

A kultúra hordozója kétségkívül az egész társadalom s nem egyes osztályok. Miután azonban kultúra alatt közelebbi megjelölés nélkül a szellemi kultúrát értjük, ennél fogva most nem gondolhatunk az egész társadalomra, hanem csak egyes osztályaira.

A városi kultúra hordozója főleg a középosztály. Benne van ebben a szabadfoglalkozás, hivatalnok, magánzó s merkantilista elem egyaránt. Sok kérdésben lehetnek ezek az elemek ellentétesek, de a kultúra kérdésében egymásra utalvák, egymás mellett s karöltve kell haladniuk, mert egy-egy magyar vidéki város középosztálya oly kicsi még, hogy ha volnának is az egyes csoportoknak külön igényei, azokat kielégíteni nem volnának külön-külön képesek. A kultúra bármely intézményét nézzük is, annak fenntartásához az egész középosztály, sokszor még a munkásosztály is szükséges. A pénzt és a ráfordítható időt egyaránt értéknek véve, a legtöbb vidéki város kulturáján meglátszik, hogy van-e ott sok pénz s van-e ráérő ember. A gazdag városok kulturájában a pénzkérdés közönyös. Jó színház, jó hírű művészek hangversenyei, belépődíjas matinék, sőt tudományos előadások váltakoznak ilyen helyeken. Az olvasmányok a legujabb művek, a társalgás az irodalom, művészet s tudomány kérdései körül forog. A szegény városok kulturéletében a műkedvelő előadások, a helyi szavalók s énekesekkel meg írókkal tarkított irodalmi s tudományos matinék adják a kulturélet jellegét. A társalgás, az olcsó regénytár, Reklám Bibliothék megjelent füzetek körül mozog akkor, ha a műveltség legvastagabb mázával vonódik be s ha a résztvevők otthon szellemi frakkba öltöztek.

A kultúra pénzkérdés. Gazdag városok gazdag polgárai révén csinálódik. Nem ők csinálják, de ők teszik lehetővé, mert fenntartják. Képzeltető-e jó jó színház, hangverseny, képtárlat ott, ahol nem tudják megfizetni?

A pénz birtokával vele jár az igény. Akár feltűnési vágy, akár a szükségérzet viszi a gazdag embert, de bizonyos, hogy viszi oly irányban, hogy követeljen. Követeljen a várostól egészségügyi intézkedéseket, hogy ő és családja a ragályos betegségek ellen védve legyenek. Követeljen tiszta utcákat, jó ivóvizet, színházat, stb. Építsen magának kellemes otthont s azt feldiszipse szőnyegekkel s képekkel. Nem véletlen, hogy nálunk most kezdenek szebben lakni, hogy most kezdenek képeket, szobrokat vásárolni. Eddig legfeljebb a zongora képviselte a művészetet egy-egy polgári házban. S a zongorát épen így gazdasági okokból olcsóbb hangszerek előzték meg.

Keresztmetszetben nézve egy vidéki város társadalmát, azt látjuk, hogy a legtöbb kultúrkiűlsőség s a gazdagság együtt jár. Gazdagság rendszeren a produktív foglalkozásuaknál van.

A tisztviselő elem szegény, nála kép, szép lakás nincs. Egy bizonyos iskolai műveltséget visz magával az életbe, de a műveltség új irányait nem ismeri. Nyomorúsága elkeseríti, szegényes vagy egyszerű ruháját nyilvánosan röstelli. Szegénységének gög-jében sokszor röstel a boltos vagy boltosné bundás ruhája mellett meghuzódni s így a modern eszmearamlatokról tartott előadásokról elmarad. Azokat meg nem ismeri. Konzervatívva lesz s mindig csak saját uri hatalmának fitogtatásával akar hatni. Könyvből s folyóiratokból a kulturmozgalmakat meg nem ismerheti, mert könyvet venni nem tud. Ezért mind mélyebben sülyed el az iskolából hozott kulturájában, olyan, mint egy-egy darab China, míg végre nem ritkán kulturátlanná lesz.

A társadalom többi osztályai ezzel szemben az életben mozognak, sokszor érvényesülésüknek is feltétele a kulturmozgalmakban való részvétel. Minden új kulturmozgalmat új foglalkozásokat teremt s így már csak azért is meg kell ismernie a szabad foglalkozásunak, a kereskedőnek s iparosnak. Ezért mutat ez az elem olyan kulturélséget. Ez magyarázza meg azt is, hogy a munkásság s ennek különösen kiválóbbjai annyi fáradság dacára is oly nagy művelődési hajlandóságot mutatnak. Az alsó tolja a felsőbbet, de az iskolából hozott műveltségig ritkán ér fel. Ezért állnak meg ezek s ezért haladnak a gazdagodás mellett amázok. Vasutat, hajót építenek, gépeket terveznek, újságot adnak ki, színházat igazgatnak, új találmányokkal gazdagítják az emberiséget. A régi középosztály pedig s ennek utóda a középkorból öröklött köpenybe burkoltan mozdulatlanul áll s várja, hogy visszatérjenek az imádók, a csodálók, a hátukat görbitők.

A világ halad, a megálló elmaradnak s amint testi ruhájuk szegényes, úgy szellemi frakkjuk is elkopik s elveszti szalonképességét. Igaz, hogy az iskolai műveltség nélküliek szellemi ruhája nem ritkán szorul szabott, sok helyen tuldiszes, másutt meg hiányos, de a két irány küzdelmében mégis az utóbbi viszi el a pálmát, mert mind újabb s újabb szellemi ruhát tud szerezni.

Ebben az általános szellemi haladásban a vidéki társadalom ma nagyobb kényszerítő hatások alatt áll, mint a fővárosi. Az újságokkal a vidéki közönség szorosabb nexusban van, mint alapító, mint mecénás, mint vezércikk- vagy tárca-író, vagy ezek rokona. Érdeklődése a személyes összeköttetésnél fogva élénkebb. A politikában helyi vezérré lenni könnyebb a vidéken, mint a fővárosban, ahol a kerületi nagyságok egyuttal országos nagyságok. A városi ügyekkel való foglalkozásra több alkalom van, mert kevesebb emberre több bizottsági tagság esik.

Ezekből s ezekhez hasonlókból alakul ki az a kényszerítő helyzet, hogy foglalkozni kell olyan ügyekkel, amilyenekkel a hasonló sorsu fővárosi polgár nem foglalkozik. A fővárosnak meg vannak a maga

előnyei a kultúra szempontjából is, az országos intézmények révén. De ennek dacára, a mi fővárosunk kulturálete nem áll a vidéki kulturvárosok felett olyan arányban, amilyenben állana, ha az élet maga a fővárosi polgárt is jobban belekapcsolná a kultúrelételebe. Nézzünk szét egy kicsit a fővárosi színházakban, képtárakban, könyvtárakban stb. hány vidékivel találkozunk bennük nap-nap mellett! Nézzük meg a pesti különböző előadásokat s a vidékieket s arányosítsuk. Bizony ezideig még nem Budapest javára billen a mérleg.

Ennek is megint gazdasági okai vannak. Az egy műveltségi, társadalmi, gazdasági fokon álló az ő kulturigényét könnyebben s olcsóbban elégítheti ki a vidéken, mint a fővárosban. Mert az emberek hiuk s nehezen mennek a színházban a második emeleti páholyba, hangversenyen hátra, könyvtárba könyvet kölcsönözni stb. De egymástól is bajosabban vehetnek könyvet kölcsön a fővárosban. Az érintkezés, mely versenyt fejlesztene, ritkább s így a művelődési inger sem oly gyakori. Innen van, hogy olyan emberek, akik a vidéken intenzív szellemi életet élnek, a fővárosban egyedül az újságokból táplálkoznak.

S mégis mit tapasztalunk, vagy talán éppen ezért tapasztaljuk, hogy a fővárosi ember jóakaratu vállveregetéssel vesz tudomást vidéki kulturintézményeinkről, törekvéseinkről. Pedig hány fővárosi művelt ember nem ismeri a szépművészeti muzeumot, az iparművészetit, építészeinket, szobrászainkat, íróinkat stb., amely utóbbiak legnagyobb részét a vidék fedezte fel, tette nagygyá s engedte át a fővárosban az egész országnak s nem a fővárosnak. Mert ebben van a nagy tévedés! Nem minden ami Budapesten van budapesti, sőt nagyon kevés, a legtöbb abból országos. A kormányok centralisztikus törekvései oda vittek, hordtak, hívtak mindent s mindenkit. De azért a vidék él, dolgozik, gondolkodik, szellemi kulturát fejleszt ott is, ahol a fővárosban ennek nyoma sincs, s amikor a helyi keretektől kinő, beviszi a központba, hogy országos legyen, de nem a fővárosé, vagy legalább nem egyedül ezé...

TAVASZI HOLDTÖLTE.

A „Debreczeni Szemle“ számára írta TÓTH ÁRPÁD.

*Táncolva suhannak a szöke sugárcák,
Hüs hold árnyával előntve a lég,
Ott künn, valamint csodaszép, színes árkád,
A méla, nagy ablakok iv-sora ég.
Vén jüggönyömen kipirul a virágdisz :
Rég elfeledett kezek ósdi műve,
Foszló violák, halovány, puha nárcisz ;
Mind, mintha virulna, oly édes, üde...*

*Ily este merül fel előmbe sok emlék,
Mint messze homályból a tarka hajó :
Elébb remegő, pici fénye libeg még,
Majd kél a vitorla s piros lobogó.
S mint sik, ragyogó habu, méla vizekből
Felszökken a játszi, ezüstsínü hal,
Hüs lelkem öléből ily este remeg fel
S jürgén ütemezve, iramlík a dal.*

*Eltünik előlem, a mély, komor udvar,
És benne a rótrügyü, bússzavu fák,
Szállok, haza, messze, a barna daruval,
Amerré ezüst utat ős Tisza vag,*

*Hol mén dobajátul a föld szive relten,
Hol hallgat a tölgyes a puszta ölen,
S hol mély remegésü, nagy ifju szerelmem
Mint hárszsirom illata szállt le fölem.*

*Nem nyirt, buja lombu, öreg liget árnyán,
Hol ring ezer ág a sok orgonafán,
Szép gyermeki álm igézele vár rám :
Mély, tiszta tekintetü szöke leány.
Nagy tűzszemü gép robog át közelünkben,
Vad jülytíre lomb remegése felel,
S rezdül szavam : „Engem is elragad innen
Majd búgva e szörny... maga nem feled el? !...“*

*De ime a hold a köd beborítja
S álmom zivatar zaja kergeti szét ;
Fáradt fejem ablakaimra szorítva
Már érzem a nyirkos üveg hidegét.
S míg éles eső sűrű cseppjei mossák
A fákat, ahol ragyogott a sugár,
Ugy fáj, hogy az illatos, ifju bohóság
Nem fonja körül szívemet soha már...*

Temetés.

A „Debreczeni Szemle“ számára írta : Vándor Iván.

Az asszony nesztelenül nyitotta ki az ajtót, nesztelenül tett pár lépést a szobában, aztán ijedten állott meg. Soha sem látta az urát még ilyennek, mint most.

Gyász lebegett a homlokán, a szép, hatvanéves embernek, mintha leroskadt volna egy hirtelen ránehezedeó sulytól. És a fekete, fáradtan csillogó szeme nedves volt egy keserü könyocseptől.

Ez a váratlan, ösmeretlen szomorúság annyira átváltoztatta a férfit, hogy a felesége dermedten nézett rá.

— Mi baja van magának ?

Az ember elröstelte magát, mint az asszony, kinek véletlenül idegen lát meg egy darabot a testéből, melyet máskor gondosan elszokott földni a ruha.

— Nincs semmi bajom.

— De maga sirt.

— Szó sincs róla.

— Látom, hogy sirt. Endre, hát nekem nem mondja meg, mi lelte ? Tőlem akarja eltitkolni a baját ?

— Hidd el, hogy nem titkolok semmit előled.

A feleség, ki sápadt volt az ijedtségtől, most összeszorította az ajkát. Egy hirtelen föl villanó gyanu nyügébe került.

— Ez az ember valakit sajnál ! Valakit, akiről én nem tudok.

A feleség szép, okos arcu nő volt. Magas, karcsu természetü, nem nagyszemü, de határozott nézésü. Olyan szemü asszony, aki akarni tud. Aki rá tud vinni, rábeszélni, rákényszeríteni a maga útjára mindenkit, akire hatni lehet.

Most, mikor az egész testét megremegtette a homályos gyanu, meglepetéssel és haraggal tekintet az ura ismeretlen bánatára.

Hogyan ! Ennek az embernek, kivel ő egy fedél alatt harminc esztendőt töltött boldogságban, lehet az életében valami, ami neki idegen ? !

Bizonyára. A finom vonásu férfiarca, az üde száj, a keleti álmodozásra hajló barna szem most különös panaszkodásról, a leszámolás, az örökre való lemon-

dás szomorúságáról beszélt. És ebbe a szomorúságba szemérmesen burkolózott egy nagy titok. Az asszony megérezte, hogy ez a titok az ura lelkéhez van növe.

Ő mindig azt hitte, hogy ennek a kissé gyakorlatiatlan észjárásu ember lelke lakásának minden kis kamaráját az unalomig ösmeri már és ime, egészen váratlanul bezárt ajtócskára bukkan. Egy fekete ajtócskára, mely mögött kínos csalódás, sötét rejtelem, talán a megsemmisülés lappang.

Milyen kegyetlen lehet az a titok, mely addig markolja a férfiszívet, míg asszonyos köny nem pereg végig az arcon.

Jobb lenne talán soha meg nem tudni, gondolta, és így szólott:

— Mondjon el mindent. Nem a kedvese vagyok, hanem a felesége. Nemcsak az örömben tartozik velem osztozni, hanem a bánatában is.

A férfi kedvetlenül állott föl az asztal mellől.

— Mit mondjak meg? Hatvan éves vagyok és visszaneztem. Aztán meg előre néztem. Ez az egész.

Az asszony persze nem hitte el. Kicsinyes, csirke-
röptü fantáziája, mely a lapok napihireiből táplálkozott, megmozdult és egy pár hétköznapi tragédiával rémitette.

A megörüléshez volt közel, mikor szeliden lehajtottá fejét és megadással mondta:

— Ha nem tart rá méltónak, ne mondja.

— Ne beszélj bolondokat, fiam. Azért nem mondom, mert tulajdonképpen nincs mit mondanom. Gondolkoztam. Ezt te nem érted. A férfigondolat néha — fáj.

— Nem volt boldog velem?

Ezt maga sem hitte az asszony, csak azért kérdezte, mert ismét pompásan átsaphatott arra a térre, ahová bevezetés nélkül nem mert volna belépni.

— Vetted valaha észre, hogy boldogtalan vagyok?

— Azt nem. De azt nem tudom, én tettem-e boldoggá?

A férj vállat vont.

— Ugyan, Ella!

Az asszonnak foszforeszkálni kezdett a szeme.

— Ne tagadja. Most már értem. Egy asszonyt siratott. Meghalt a szeretője.

— A szeretőm? Hát ez meg hogy jutott eszedbe?

Ez az álmélgodás kissé megnyugtatta a feleségét, de csak azért, hogy öt perc múlva még jobban kétségbeessék.

— Miért nincs hozzám bizalommal, Endre. Harminc éve élünk egy fedél alatt, ismerhet. Tudhatja, nem vagyok sem ridegszívü, sem önző és nekünk nincs gyermekünk. Ha egy gyermek miatt busul... Istenem... Én sok mindent meg tudok érteni és — amint az ember megértett valamit, azt már meg is bocsátotta. Miért nem szól nekem? Ha azért a gyermekért busul... Én tudnám szeretni.

— Miféle gyermeket akarsz te szeretni?

— Hát nem? — kiáltott örvendezve. De rögtön elsápadt.

— Akkor tönkrementünk.

— Dehogy mentünk.

— Akkor maga beteg.

— Édes fiam, ne ostobáskodj. Mondtam már egyszer, hogy gondolkoztam. Visszatekintettem az életünkre. Aztán szemügyre vettem, ami következik és igaz, a végén — temettem.

— Temetett! Mit temetett? Egy emléket? Egy emléket siratott?

— Egy gondolatot temettem.

Az asszony úgy nézett rá, mintha arabusul beszélne. Szemében a meg nem értés jámboran, bájosan fénylett. Egy párszor elismételte:

— Egy gondolatot! Ilyet még nem hallottam.

— Elhiszem. Nem is fogod megérteni. Vannak dolgok, amelyeket a legokosabb ember sem ért meg. Ilyen az én dolgom is. Tudod, mit műveltünk mi harminc év óta? Éltünk és aludtunk. Én pedig dolgoztam, akár a barom. Előbb azért dolgoztam, hogy a kétszobás lakásból átköltözhesünk a háromszobás lakásba, később, hogy három szoba helyett öt szobánk legyen. Mikor már öt szobánk volt, akkor a tekintélyért dolgoztam, a te ruháidért és hogy kocsin járjass. Mikor ezt is elértük, akkor a nyugodt öregségünk lebegett a szemem előtt... Most már elértük ezt is. Pihenhetek. A programot, melyet különben te állítottál össze, szépen végigcsináltam. És mi következik most?

— Mi következik?

— Az elmulás. A dicstelen, az egyszerű megsemmisülés. El fogok tűnni úgy, hogy soha senki meg nem emleget. Az a szégyenteljes elmulás következik, amikor az emberről halála után nem tudnak mondani semmit. Ugy fogok földdé válni, mintha ez lett volna az egyetlen hivatásom. És nem marad utánam senki, semmi. Az asszony sohajtott.

— Persze más, akinek gyereke van.

— Akinek pedig nincs, az más uton biztosítsa magának a halhatatlanságot. A jeltelen elmulás irtózatatos büntetése a jeltelen életnek. Ugy kell élni, hogy ne haljunk meg soha egészen.

— De hogy lehet így élni, ha nem művész az ember?

— Lehet. Ha nem csupán önmagunkért élünk. Aki csak magáért él, az magában elmulik teljesen. Aki másért is él, annak bebalzsamozzák az emlékét.

Az asszony kissé kételkedően kérde:

— És maga tudott volna úgy élni?

— Tudtam volna, — ha ráérek. Tudtam volna, — de nem értem rá. Harmincöt esztendővel ezelőtt megfogant az agyamban egy gondolat. Nagyszerű, fényes, fejedelmi gondolat. De akkor nem értem rá kifejtteni, mert a mindennapi kenyérre kellett az időm.

Csak néztem. Olyan volt, mint a csillag. Este, mikor halálafáradtan, kimerülten lefeküdtem, ott világított a szemem előtt, mielőtt elaludtam.

Egy ideig nőtt ez a gondolat. Fényesedett. Szaporodott. Tele volt szépséggel, bölcseséggel. A homlokom mögött, úgy éreztem néha, óriások tanyáznak, félelmes, gyönyörű óriások, akik rombolnak és építenek. Néha szinte dörömböltek a halántékomon ezek a csodálatos, fényes szemü teremtesek és ilyenkor, elgyötörve az utálatos, baromi munkától, — leültem és jegyzeteket csináltam. Ez akkor volt, mikor átköltöztünk a háromszobás lakásba.

— És azután?

— Még azután is élt, hivott, követett, a világra akart jönni. Az agyam esténként olyan volt, mint a kivilágított királyi ház. De nem volt időm.

Nem szemrehányásként mondom, de te sokat kívántál tőlem. És amit te kívántál, annak meg kellett lenni. Az idő telt. Mi boldogultunk. Hanem a gondolat kisebbedni kezdett. Fogyott. Halványodott a fénye.

— Mi volt az a gondolat? — kérdezte az asszony.

Halk áhitattal felelt a férfi.

— A vidámságról akartam beszélni az embereknek. Arról, hogyan dolgozzanak. Hogyan készítsék elő az utat azoknak, akik — jönnek. Hogy kacagva

dolgozzanak és hogy ne áldozzák föl mindenüket magukért. Arról akartam beszélni, hogy kell okosan élni:..

— Most már van rá időd.

— Én is ezzel biztattam magamat mindig. Hogy majd akkor, ha lesz időm, akkor neki fogok élni egészen. De most már késő! A gondolat eltűnt. Nem maradt más belőle, mint egy pár fakó foszlány. Itt ülök hónapok óta mindennap az íróasztalom előtt és hívom, idézem. Ezelőtt, régen, úgy jött, mint a villanás, fényesen, magától. De most minden hiába. Elfáradtam. Minden erőmet eltékoztaltam magamért. Nem maradt semmi azoknak a számára, akik — utánam jönnek.

— Édes barátom, ne izgassa magát az ilyesmivel, — szólt az asszony és végigsimította kezével az ura homlokát. Azt nézte, nincs-e láza.

— Az imént beláttam, hogy meghalt rám nézve a Gondolat és eltemettem. Keserves volt. Olyan keserves, mint az a tudat, hogy a porom el fog végyülni a földben nyomtalanul. Most már hiába lázadozom a nyomtalan eltűnés ellen. Hatvan éves vagyok és fáradt. A Gondolat pedig, melyet rá kellett volna hagynom azokra, kik utánam jönnek — meghalt. Pedig, ha bele tudtam volna oltani a halhatatlanság gyönyörű vágyakozását azokba, kik majd jönnek, biztosítottam volna magamnak is a halhatatlanságot. A legnagyobbat, mit az ember elérhet. Ha megmagyaráztam volna nekik, hogy mindenkinek építeni kell valamit, aminek más veszi a hasznát; építeni, ami megmaradjon, hogy megóvjon bennünket a rettenetes megsemmisüléstől, akkor...

— De, édes Endre... — szólt az asszony és szemében a meg nem értés együgyűen csillogott.

— És én nem építettem semmit, — szólt a férfi, haraggal nézve a nőre. Aztán ráborult az a keserves gyász, melyet akkor érez valaki, mikor — egyedül temet.

Saison.

A „Debreczeni Szemle“ számára írja Tárnay Iván.

Amikor a fecskék visszatérnek...

Hétfőn gyümölcsoltó Boldogasszony napja lesz s a néphit szerint ezen a napon térnek vissza a fecskék a délvidekről. A nép tartja így, de minden néphitnek van valami reális alapja s csakugyan a fecskék, respektálva ezt a vélekedést, gyümölcsoltó körül meg is jönnek. Hétfőn reggel már az ismerős esicsérgés kelti fel a háziakat, akik örömmel látják, hogy a madaraknak eme fehér mellényes, fekete frakkos előkelői ime megtértek. Hozzáfognak nagy serényen fészük kitatarozásához, hogy kicsinyeiknek jó hajlékuk legyen.

Azután pár nap múlva megérkeznek a gólyák. Végig sétál nagy komolykodva a piroslábu vándor az udvaron s a gyerekek dicsekedve ujságolják fünek-fának, hogy megjött a gólyánk. Nem a gólya, de a gólyánk, mert a fecskéről, a gólyáról így beszél a magyar ember. A mienk. Valami közösség van közte és ezek között a madarak között. Szereti, ápolja, hogy ne mondjam, tiszteli őket s nem pusztán azért, mert hasznosak, de azon, az iskolában annyiszor emlegetett tulajdonságuk miatt, hogy mindig visszatérnek ide hozzánk, itt költenek, ezt a földet tartják a hazájuknak.

Egyenlő már a banalitással a fecskéről és gólyáról

úgy beszélni, mint a honszeretet képviselőről, de mégis most, hogy visszajönnek, ez jut eszembe. S ezzel kapcsolatban egy szomorú eset, illetve szimptomája a generációnak és társadalmunk beteg voltálának.

Balácsi Istvántól, a színyeiék költő papjától halottam az alábbi esetet. Ilyentáiban, ezelőtt két évvel, Fiumében járt. A parton egy hajó várta az indulást, tele magyar kivándorlóval. Busan hangzott a zsoltár: Erős várunk nekünk az Isten... Komoran állottak a födélzetén az utasok. Ki tudja, milyen remények s milyen csalódások hajtották ki ezt a sok embert. Semmi megilletődés, inkább türelmetlenség látszott rajtuk. Úgy látszik, nem sokat nyújtott nekik a haza, hogy úgy siettek itt hagyni. És mikor már felszedték a horgonyt, megingott a hajókolosszus, fent az ég tengerén ezernyi gólya uszott át. Éppen a hajó felett repültek, némelyik olyan alacsonyan szállt, hogy azt lehetett hinni, a hajón akar megpihenni. A sok ember arca mind felfelé tekintett a légvándoraira. Egyszer egyikök, egy kunfejű magyar felkiált:

— Nini, a gólyánk! A mi gólyánk!

Hátul, sereghajtónak egy farkatlan madár repült, talán arról ismerte meg. Nem értem rá figyelni, mert az a hatalmas ember csak elrejtette az arcát, megingott a teste s ráborult a hajó korlátjára s úgy zokogott. A hajó pedig bugva, prüszkölve megindult s nem sokára már a füstje sem látszott.

S most Gyümölcsoltóra, amikor a fecskék visszatérnek, mint olvasom, ismét háromezer kivándorló készül messzi Amerikába. Amikor a fecskék visszatérnek, amikor a föld kenyeret adna. Most mennek el, magukkal vive a haza véréit. Hisz igaz, nekik is van zord telük, az élet tele, mint a fecskéknek, amely elüzi őket. Igaz, de a fecske magyar fecske marad a messzi idegenben is, míg a mi véreink megszűnnek magyarok lenni. Ott az új Kontriban áldvelenek amerikai polgárokká, gyermekükből már telivér jenkis lesz, aki még csak nem is álmodik erről a mostoha hazáról. És ha vissza is jön, csak vendégnek jön és siet megint „haza“ oda a tengeren túlra.

Az elmúlt legendás időkkel eltűnt a legendás hazaszeretet is és eltűntek azok az emberek, akiknek, mindent a hazáért jelszavukat elnyomja a kenyér-szükség jelszava. Ott a hazád, ahol jól megy a sorod! Ott túl a tengeren nem keresik a magyar alföld délibábját s kedvesebb nekik a bánya sötétsége a magyar napfénynél, mert az kenyeret ad. Nincsenek már Teleki Sándorok, ki az emigrációban a tehén trágyát szedte fel, hogy azt meggyújtva, annak a büze mellett odahaza képzelje magát szép Magyarországra.

Pár nap előtt mult el március tizenötödike. Mindenütt ünnepeltek. Akik most elhagyni készülnek a magyar hazát, még hallgatták ezeket az ünnepélyeket. Meghallgatták s azután haza mentek pakolni az utra. Legfeljebb, ha sokat beszéltek neki a hazáról: a haza iránti kötelességről, odavágták a szónoknak.

— Ne szavaljon az ur annyit. Az ur is csak azért beszél, mert jól van lakva. Ha éhes lenne, mint mi, akkor nem szeretné annyira ezt a hazát. Aggyanak kenyeret, de ne mindig csak szép szót.

És ennél az argumentumnál megakad a szónok. Az a paraszt pedig vállára veti a subáját s megindul arra az utra, amely kifelé viszi ebből a hazából.

A fecskék pedig, mikor visszatérnek, idegeneket találnak a régi házban, akik már nem is szeretik őket s leverik a fészkeiket, hogy szegények szintén hontalanná váljanak, mint annak a régi háznak a kivándorlott gazdája.

Mikor az asszonyok hajtanak.

— Falusi történet. —

A „Debreczeni Szemle“ számára írta Sándor Imre.

— Pista! — fogytán van itthon a bor...

Összenézett a két koma: jegyző és kántor. Örömmel vállalták a borhozást, de az asszonyok kijelentették, hogy ők is mennek.

— Soh'se fáradjatok, hisz' eligazítjuk a sort ketten is, igaz-e komám?

Hasztalan bólintott a kántor...

— Hát csak jöjjetek, aztán ne sokaljátok már a harmadik pohárt!

Az asszonyok megigérték, hogy nem sokalják...

2.

— János!

— Hallom, jegyző ur!

— Megint a Zsuzsit környékezte kend?

— Nem én, csak azt néztem: hogy mosogat.

— Fogjon be szaporán!

Mivel a „módis“ tengelytörve állt, János a gyékénykaszós szekérbe fogott... A sürgős-forgásból látta, hogy jegyzők a szőlőbe mennek, ahová ő is mindig szívesen megeresztette a gyeplőszárát...

— Felhuzzam a csizmámat, jegyző ur?

— Minek?

— Hát — csak gondoltam!

— Magam hajtok!

Mondanunk se kell, hogy János nem valami barátságosan nyitotta ki a kaput.

3.

Jó félóraig hajtott a jegyző, míg a szőlőbe értek... A két asszony hálálkodott, hogy a sok zökkenésben nem harapták ketté nyelvüket, a férfiak pedig a vármegyét halmozták el jókívánságokkal...

Amint a jegyző kifogott, a pincébe mentek — pihenni. Kántoruram vitte a lámpát és ulkőzben a halottkisérő dalok egyikéből énekelte, hogy „óh uram, de soká járatod hív szolgád...“

A pincében sok-sok hordócska nevetett rájuk... A jegyző a legjobból huzott föl... Természetesen, a kántornál folyt legtovább a lopó vére, mert pohara az amugy is testes poharak legtestesebbje volt...

Ivás után felmenve a présház elé, szalonnasütéshez láttak. A kántor venyigét hordott, a jegyző nyársfaragásban ügyeskedett, az asszonyok pedig a harapni valót készítették oda... Pattogott már a tűz...

— Hogy így sütögesse Lucifer a Szekeres Palit! — óhajtotta a kántor.

— Miért kívánod a szegénynek?

— Hát csak tizenöt krajcárt adott egy versért, mikor a feleségét kiénekeltem...

— Elkárhozol, komám!

— Kántor-sors!

— Hát szó, ami szó: a Dobos Ferkót megforgatnám én is!

— Adósod?

— Nem, de választáskor majd a másvilágra küldött...

Beszélgetés közben kisült a szalonna... Kántoruram dicsőítést zengett hozzá s a dicsőítésben oda jutott, hogy „erre már innunk kellene“. És ittak is.

Lassan leszállt az est. Komák ismét lementek a pincébe, a tűz pedig unottan pislogott az esthomályban...

4.

Folyt az adoma... s mert kántoruram szerint a legtöbb megért egy nyelet bort, hamar fénylett a komák szeme, mint nyári éjjel a János-bogár...

A jegyzőné idejét látta tehát kiadni a parancsot:

— Elég legyen, Pista!

— Hallgass asszony, ugys utolsó már!

Bizony, nem az volt... A János-áldás után teljesen odalett a két koma s az asszonyok egymást okolták...

— Te, te... assz... assz... asszony! Hol... hol vagytok?

A jegyzőné nem felelt, hanem a kántornéval karonfogta hajlongó férjét és félrevezették... A nótárius átesett a bakon... Azután visszamentek a kántorért... Hát uramfia: a jámbor átölelve őrzött egy hordót... Felveztették őt is... Amint kántoruram felkerült a kasba, majd szétnyomta komáját, lévén termete igen tekintélyes...

Sietett a két asszony, mert szilált az eső... Mire mindent rendbehoztak: ömlött már... A jegyzőné hajtott... Rohant a kót ló... A kas minden zökkenésnél félméterre is felvetődött s addig-addig vetődött, amíg megindult hátrafelé, a szekér pedig addig-addig zökkent, amíg a kas lecsuszott...

5.

Az asszonyok épen átázott ruhájukat cserélték, midőn János beszólt:

— Instálom: se kas, se urak!

— Megbolondult, János?

— Nem én!

— Talán nem jól lát?

— Az se!

— Nézze meg jobban!

— Nézhetem virradásig, csak azt látom, hogy se kas, se urak!

Jánosnak igaza volt... Az asszonyok ijedtükben majd kővé váltak...

— Elhagytuk őket!

— El bíz!

— Mit csináljunk, jaj, mit csináljunk?

— Hát megkeressük a kast, — vetette oda János — az urak csak bennfeküsznek!

Néhány pere mulva már indultak visszafelé... Utközben sokat keseregtek az asszonyok, amit János megunt hallgatni, mert hátraszólt, hogy majd meglesznek, ha elmaradtak...

— Csak nem gondolja, hogy egyedül indulunk ily istenkisértő időnek?

Alig felelt a kántorné: meghorkantak a lovak... János leugrott a bakról, az asszonyok utána... Vagy négy-öt lépésre feküdt a kas, benne csuronyviesen a komák... János az arcukra világitott.

— De jámboran alszanak! Kár...

— Hallja János, talán itthagyná őket?!

János feleletül a jegyzőt akarta felállítani, de nem sikerült. A kántor is jobbnak találta földanyánk keblére borultan maradni... János káromkodott... A jegyzőnének mentő gondolata támadt:

— Kassal együtt rakjuk fel az urakat!

Megmagyarázta, hogy hogyan... Sok huza-vona után sikerült is... Aztán hazafelé... Az asszonyok ájuldoztak a sok zökkenéstől, de Jánosnak se tetszett a dolog, mert oly ékesen beszélt az égiekről, hogy egy bakakáplár is belepirult volna...

6.

Nehéz volna elmondanunk, hogy otthon mi mindent csinált a két asszony, esak hogy életre keltsék

ingatlan forgalmának közvetítő helye és az ügyvédi diploma eszköz a zsirosabbnak látszó üzletek megkaparítására. Hogy helyes és hasznos-e ez nemzetgazdasági szempontból, az lehet vita tárgya. De hogy az ügyvédi kamara elnökének nem lett volna szabad erre a térre csábíttatni magát, az egészen bizonyos. Az egyedüli mentés itt csak az lehet, hogy az ország legelső ügyvédjének sem lehet ma már elég alkalma ügyvédi ambíciójának, képességeinek érvényesítéséhez.

És még egyet. A korrupció, a panama, a kijáráások, az erkölcsi létalapot nélkülöző üzletek annyira napirenden vannak szellemi arisztokráciánkban, hogy azok alól a legfényesebb közjogi tisztiséget viselők sem mentesíthetik magukat. (—ély.)

Nyilvános köszönet és elszámolás.

A Debreczeni Szállodások, Vendéglősök, Kávésok és Korcsmárosok ipartársulata és a debreceni pincérkar közös bálján felülfizettek: Ottó Sándor 100 koronát; ifj. Weichinger Károly, Márkus Jenő, Litke pezsgőgyár, Németh András, Németh Nándor, Németh Aladár, Törley József és Tsa, Seifert H. és fia 50—50 koronát; Vendéglősök, Hentesek, Mészárosok Müjéggyára, Kőbányai Polgár serfőzde 40—40 koronát; Német Titusz, Deusch Mór, Kassai Sörgyár 30—30 koronát; özv. Freudenfeld Rudolfné, Török pezsgőgyár, özv. Pányoki Károlyné, Halász Izidor, Hengye és Brádl, Komzsik Alajos, Borgida Farkas, Fischbein Jenő sörkereskedő, Szabó Kálmán Papp Lajos, dr. Irinyi István, Maits Mihály, Első Magy. Rézsv. Sörfőzde 20—20 koronát; Filip Jenő, Augurt Antal, Móór Béla 15—15 koronát; Törő Imre, Ungvári János, Puffer Gusztáv, Imre János, Fürst Béla, Rozenberg Simon, Bóhm Ferenc, François pezsgőgyár, Andrényi pezsgőgyár, Juhász Sándor, Gömöri Lipót, Kereskedelmi Részvénytársaság, Grósz Jenő, Kemény János, Hajnal Gyula, Erőss Jakab, Kovács Sándorné, Rozenberg Sándor, Horváth Lajos, Darvas Ede, Praszner János, Widder Sámuel, Fülöp Sándor, Reiser Herman, Medgyaszai Sándor, Haas Rezső, Széles Elek, Krausz Gyula, Németh Lajos, N. N., N. N., Bleier (Nyiregyháza), Szávay Gyula, Salzer Sándor, Tóth István, Egyed György, Seffler Károly, Borsod m. Kávés és Korcsmárosok Egylete, Buda és Block, Hagenmacher Sörfőzde, Magy. Ásványv. forg. iroda, dr. Wagner és Társa, özv. Hauer Bertalané, Debreczeni Lajos, Szabászok helyi egylete, Áron Jenő, Takács József, dr. Révi Nándor, Schaf János, Áron Miksa, Fürst Ödön, Belvárosi Takarékpénztár, Némethi László 10—10 koronát; Lengyel Miklós, Veisz Márkus 8—8 koronát; Szabó Béla 6 koronát; Freudenfeld János, Hoffmann Sándor, N. N., Nuszbaum Árpád, Klapka András, Vécsey Lajos, Petrakovics István, Pányoki Lajos, Czapp József, Röllig Ede, Katzer László, Egri Ferenc, Krmámer József, Rozenberg Adolf, Freudenfeld József, Glück Izidor, Müller Adolf, Ruif Endréné, Kiss Adolf, Egyed Györgyné, Vinkler Márton, Fridenthal Sándor, Veisz József („Royal“), Ludmilla Vilma, Varga József Tolnai Dániel, Dézsi Lajos, Szmerka Lajos, Farkas Lajos, Mattoni H., Osztrák-Magyar-Bank, Glück Frigyes, Pálfi Gábor 5—5 koronát; Nagy Árpád, Szabó Henrik 4—4 koronát; Gazdag József, Horváth Károly, Schulcz Béla, Turai Frigyesné, Árvai Bertalan, Schulcz Imre, Leitner Gyula, Kozma Enók, Löv Alajos 3—3 koronát; Rapaport Mór, özv. Rothman Izidorné, Bálint Lajos, Hajnal Péter, Kropf Márton, N. N., N. N., Oláh M., dr. Weinberger Sándor, Friss Sándor,

Halász Nándor, Kindris János, Papp Testvérek, Szura András 2—2 koronát; Kiss Kálmán, Schiszler Dezső, Szita N., Engler N., Snitzler N. 1—1 koronát; mely szíves adományaikért ezuton mond köszönetet a bál rendezőség megbízásából *Lókody Sándor* pénztáros.

Mikor fenti felülfizetésekért az Ipartársulat és pincérszakiskola gondnoksága nevében mi is köszönetünket nyilvánítjuk, ugyanakkor köszönetet mondunk a vígalmi bizottság összes tisztviselőinek és tagjainak, köztük a főpincéri- és pincéri-karnak a jegyek eladása körüli buzgalomért, a védnöknőknek: Ottó Sándorné, Márkus Jenőné és Német Nándorné urasszonyoknak, pezsgő- és egyéb adományaikért ifj. Weichinger Károly urnak és kabaré-személyzete díjtalan átengedéseért Hajnal Gyula urnak. A bál tiszta jövedelme a szabályszerű elszámolás szerint 1358 korona, mely összegből 600 koronát a pincérszakiskola, 600 koronát az ipartársulat pénztárának beszolgáltattunk, 158 koronát pedig, mint báli alapot, a jövő mulatságok előkészítésére, külön tételként kezelünk. Tisztelettel az Ipartársulat választmányára. *Márkus* elnök; *Szathmáry* titkár.

(+) **Itt a tavasz.** Akár esik, akár nem, a tavasz csütörtökön bevonult és követelődzik jogaiért. A gyermeksereg már lopkodja a nádat a papírsárkányok fabrikálásához, szatócaink kirakataiban megjelent a csiga és az üveggyöngy, a villamos vasút gyakrabban ereszt kocsikat a Margit fürdőtől a nagyerdőig s a labdarugók már versenyt hirdetnek a vasárnapra. És itt a tavasz, akár esik az eső, akár nem s a zálogházakba bekerülnek maholnap a téli kabátok s kiváltja, aki ki tudja váltani, a tavaszi felöltőt. Ámbátor — mondják sokan —, lehet a tavasznak örülni tavaszi kabát nélkül is. És nem is muszáj örülni a tavasznak, mondják a fa- és szénkereskedők.

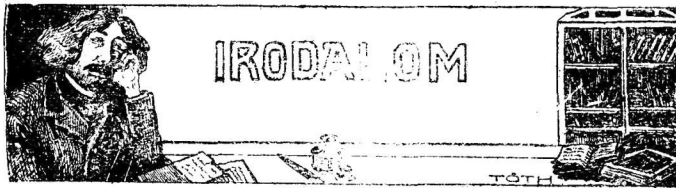
(X) **Pranger** ugyancsak ráijesztett a szegény váltóhitelre rászorultakra, akik nem hiába születtek örökös elfogadóknak, de el is fogadnak minden pénzt a legelképzelhetlenebb szövetkezeli kamatszámítások mellett is. De még jobban megijedtek a bankok. De furcsa is lenne, ha, mondjuk a gavallérváltókat a monarkia valamennyi bankja egyszerre felmondaná. Micsoda örült kalamitások lennének, micsoda eszeveszett kavarodások. Egy másik *elfogadó* egyszerre kvittolna s a jól szituált *kibocsájtók* és *forgatók* talán meg sem éreznék a nagy *generál kvittel*, mint Stern Náci, a legutolsó nagy bohém mondaná. Képzeljék el csak, micsoda kamattjövdelem pottyanna így a Nirvániába, addig is, míg Pranger urat meg nem lapítaná valami jótékony... gutta cavat lapidem non vi sed saepe cadendo... ami olyanformán értendő, hogy nincs olyan hosszú, aminek vége ne lenne.

(A **Gazdák Sütődéje Részvénytársaság** vezetése alatt álló debreczeni kenyérgyár csak nem régen kezdte meg üzemét, berendezése még nincs is a maga teljességében befejezve, de már is szép kitüntetés érte. Temesvár sz. kir. város ugyanis városi kenyérgyárat akar létesíteni a közlelmezési osztály, illetve annak jövedelmi kezelésége vezetése alatt. A város kiküldöttjei bejárták a vidéki városok és a főváros összes kenyérgyárait. Itt, Debreczenben is jártak s a Gazdák Sütődéje Rt. kenyérgyár berendezését vették mintául. Ezt bizonyítja a sütőde vezetőségéhez intézett 341—1912. jkv. hivatalos átirat, melyben a következők is foglaltatnak: „Midőn szíves készségéért hálás köszönetünknek kifejezést adni sietünk, egyben kérni bátorodunk, hogy a *vezetése alatt álló mintaszerű üzem építési és beren-*

dezési köllségelőirányzatát, ugyszintén a vázrajzokat nekünk átengedni szíveskedjenek stb. Temesvár sz. kir. város jövedéki kezelésége. Simon, főnök. Ime, Debreczen legfiatalabb, de egyben legmodernebb iparvállalatának első és kétségtelen fényes sikere.

— **Ha nő vagy férfi** olesón akar öltözködni, szöveiteit Fischer Adolf és fia (Piac-u. 61.) cégnél szerezzé be.

— **Löbl Gyula és Társa** látszerész és fényképészeti szaküzlete Piac-u. 63. szám. Telefon szám 869.

A Magyar Nyelvőr jubileuma.

A „Debreczeni Szemle“ számára írta **dr. Kardos Albert**.

Negyven éve munkálkodik a Magyar Nyelvőr a magyar nyelvnek és stílusnak drága kertjében. Szarvas Gábor indította meg, ez a lángelkű és éles elméjű tudós, akinek lelke a magyar nyelv szeretetétől izzott és akinek elméje a vitalkozás fenekővén élesedett meg. Szarvas Gábor támasztotta 1872-ben megindított folyóiratával azt a nyelvi forradalmat, amely a XIX. század első negyedében folyt nyelvújítási harca emlékeztetett és amely egyúttal annak a visszája volt. A Magyar Nyelvőr első sorban azokat a kinövéseket, fattyuhajtásokat, torzszülötteket akarta kiirtani, amelyeket a nyelvújítás tulságos heve és forradalmi merészsége, mondhatnók, sokszor meg gondolatlan könnyelműsége hozott létre; a *tanoda* és *vigarda*, a *csörönd* és *nyakürján*, a *halvány* és *iblang*-féle egyrészt lehetetlen, másrészt felesleges szavaktól akarta nyelvünket megszabadítani. A Nyelvőr azonkívül hadat üzent minden idegenszerűségnek, ha az akár szókbán és kifejezésekben, akár szórendben és mondatszerkezetekben nyilvánult. Erre annál nagyobb szükség volt, mert a magyar nyelv nagyon megsínylette a szabadságharc után bekövetkezett német közigazgatást, de még jobban az 50-es és 60-as évek temérdek pongyola német fordítását, leginkább pedig az altkományos étellel, 1867 után fellendült hírlapirodalomnak gondatlan munkáját. Ezt az idegen áradatot még nagyobb erővel kellett visszazorítani, mint a nyelvújításokozta károkat orvosolni.

A nyelvhelyesbítés nagy célján kívül tisztán tudományos feladatokat is tűzött maga elé a Nyelvőr; így a magyar szókinés különböző elemeinek a származását megállapítani, a szók eredetét és jelentését fejtegetni, a régi és népnyelv értékes hagyományait felkutatni, a nyelvtan és mondattan nehezebb szabályait magyarázni, a magyar stílus sajátosságait, a magyar nyelv szellemét megértetni.

Ez erőpróbaló harcokra és sokféle ágazó munkára a Nyelvőr mindjárt megindulásakor egész fábort toborzott, majd népes és folyton növekedő dolgozó-lársi csoportot nevelt. Mikor Szarvas Gábor kezéből kiragadta a halál a vezéri zászlót, 1895-ben a leg-réibb harcosra, a legbuzgóbb munkásra, *Simonyi Zsigmondra* szállt a szerkesztői tisztség, amelyet lankadatlan buzgalommal tölt be. A Nyelvőr jubileuma egyszersmind az ő negyvenéves nyelvtudományi munkásságának lehetne az emlékünnepe, ha ő szerényen be nem érné a Nyelvőr fényében való sütkérezéssel.

S maga a Nyelvőr is mivel ünnepli a maga

negyvenéves jubileumát? Tudományos folyóirat-hoz méltóan tudományos munkával. Emlékfüzeteket ad ki, amelyekben felvonulnak a Nyelvőr-nek majdnem összes dolgozótársai, megszólal sok régi ember, aki talán a folyóirat bölcsejénél is ott volt és szót kér számos új munkatárs, köztük egy-két egészen új és ifjú ember, aki most hozza első áldozatát a magyar nyelvtudomány oltárára.

Az emlékfüzetekben debreceni nevekkkel is bőven találkozunk. Debreczent méltó módon képviseli a városnak két szülötte: *Kunos Ignác*, a nagyhirű orientalista, aki a török birodalom ujjaszületésével egyidőben megindult török nyelvújítást ismerteti és *Rubinyi Mózes*, aki az ő külön szerelme tárgyáról, a nagy Révai Miklósról ír cikket. Debreczeninek számíthatjuk *Balassa Józsefet*, aki néhány évig Debreczenben tanárkodott és aki a maga szak-tudománya, a nyelvújítástan köréből gazdagítja az emlékfüzetek tartalmát. Szorosabb értelemben vett debreczeni dolgozótárs: *Pápay József*, a helybeli bölcsészeti karon az ugor összehasonlító nyelvtudomány és a magyar nyelvészet buzgó tanára, aki igen találóan fejti meg a magyar nyelv- és irodalomtörténetnek egy vitás kérdését, midőn megállapítja, hogy a *Gyulafehérvári glosszák*-nak, ennek az árpádkori nyelvemléknek az írója: *Wathai János*; végül e sorok írója, aki „Nyelvújítás és helységnevé” című cikkében azt igyekszik bebizonyítani, hogy sok új szó meglevő helységnevek mintájára készült, pl. *Alap—alap Modor—modor, Bárca—bárca, Szerep—szerep, Torna—torna*.

Az emlékfüzetek gazdag tartalma, a régi és új dolgozótársak kitaró és lelkes csapata azt a meggyőződést támasztja a magyar nyelvtudomány minden hívében, hogy a Nyelvőr most is hivatásának magaslatán áll s azzal a reménnyel tölti el nagyszámu olvasóit, hogy még sokáig, nagyon sokáig fogja szolgálni a nemzet legféltőbb kincsének, a magyar nyelvnek szent ügyét.

— *Az ezen rovatban felsorolt művek kaphatók Hegedűs és Sándor könyvkiadóhivatalában Kossuth-utca 11. szám.*

A Szabad-Iskola második hangversenye.

Csütörtökön este tartotta a Szabad-Iskola az Arany-Bika disztermében második népszerű hangversenyét, amellyel idei előadásainak sorozatát be is fejezte.

Az Arany-Bika disztermét zsufolásig megtöltötte ez alkalommal a közönség, amely a maga tarka összetettségében újból a legérdekesebb képet mutatta.

A csütörtöki hangverseny — mint az előbbeni is — a zeneművek stílusa ismertetésének volt szentelve, de ez alkalommal csak zenekari művek kerültek bemutatásra, amelyeket a Debreczeni Zenekdevelők Körének filharmonikus zenekara és a Debreczeni Zenede növendékeiből álló zenekar adtak elő. A bevezető előadást, amely röviden felölelte a zenekari irodalom fejlődését Peri-től és Coccini-től kezdve a legújabb időkig s amely behatóan ismertette a hangszerelés fejlődését, a vezérkönyv tökéletesedé-

sét és a zenekari hatások bámulatos jellemzőképeségre való emelkedését, egészen a modern programzenéig, dr. Szenes Zsigmond írta meg s újból dr. Kovács Gábor, jogakadémiai tanár, a Szabad-Iskola titkár olvasta fel, aki minden egyes zeneszám előtt röviden konferált az előadandó zeneszámról, ismeretvéen annak jellemző tulajdonságait.

Az első szám: Mozart C-dur szimfóniájának, amelyet mennydörgő bevezető akkordjairól és olympusi derűjéről Jupiter-szimfóniájának is neveznek, első tétele volt. A mű antik szépségét, derős hangulatát, tökéletes hangábrázolásait, a verőfényes tavaszi napot eszünkbe juttató szimpompáját a legtökéletesebben visszaadta a W. Hammerstedt János sugallata által vezényelt Zenekedvelő Kör filharmonikus zenekara. Ugyanez a zenekar adta elő utolsó számnak Erkel Ferenc hatalmas Hunyadi-ouverture-jét, ezt az önálló hangversenyszámnak is kiváló alkotást, teljes érvényt szerezve a mű hangulatgazdag tartalmának.

Közben Haendel-Martucci vonós zenekarra írt Suite-jét, Senigaglio Andante religioso-ját és Beethoven gyászindulóját adta elő a Füredi József zenedei tanár által dirigált zenedei növendék-zenekar. Csodálatos összjátékkal és finom színezéssel, különösen a Haendel—Suite-je ragadta meg a közönség figyelmét graciózus, filigrán szövésével és klasszikus bájjával, amely a zenekar fegyelmzett előadásában teljes kifejezésre jutott.

Valóban kiváló dicséret illeti meg a Zenekedvelők Körének és a Zenede növendékeinek zenekarát, s főleg azok kiváló dirigenseit: W. Hammerstedt Jánost és Füredi Józsefet, akik fáradságot nem ismerve, örömmel támogatták a debreczeni Szabad Iskolát a zene népszerűsítését célzó törekvésében. A nagy közönség osztatlan tetszése jutalmazta fáradozásukat. Az az állandó érdeklődés, amely a közönség körében napról-napra nagyobb mértékben nyilvánul meg a Szabad Iskola minden tevékenysége iránt, leghivebb kifejezője annak az elismerésnek, amellyel e kulturintézmény célirányos vezetése iránt a nagy közönség széles rétegei viseltetnek.

Az ezen rovatban felsorolt zeneművek és szakönyvek kaphatók Csáthy Ferencnél, Debreczen legrégebb és legnagyobb zenemű kereskedésében (Piac-u. 1.).

A Györgyike, drága gyermek színműről, Szomorú Dezső zseniális művéről, mint színpadi alkotásról e lap hasábjain érdemlegesen beszámoltunk a múlt heti főpróba után. Sem elvenni, sem hozzátenni valónk nem lehet a darab kimerítő bírálatához. Sokkal sikerültebb, az átlagon magasan felülemelkedő irodalmi s illévé színpadi alkotás, sem mint azt a nálunk előadó szereplők megértetni, közönségünk nagy része pedig megértetni tudta. *Vajda Ilonka* elsőrangú szép jövőre hivatott talentumának legértékesebb fegyvereit vitte harcba a sikerért, de nem csak főkéletes, de egyenletes alakítást sem nyújthatott a nagyon nehéz, kiváló studiumokat, kiforrott intellektualitást igénylő címszerepben. A többi szereplők színpadi készségei sem bizonyultak elegendőnek arra, hogy elfogadható összest produkáljanak.

Még a legjobban meglepett bennünket *Szilágyi Ernő*, akitől némi elmélyedéseket, megértéseket, vagy legalább helyes sejtéseket el nem vitathatunk. A második felvonásban voltak igazán és őszinte dicséretre méltó jelenései. Kassay Károly teljesen otthon volt az ingenyelő apa szerepében, de ő meg erősen karrikírozott, bohózáti stílust keverve a vigjátéki tónussal. Virányi Sándor csupa tétovázás, bizonytalanság az, elismerjük, legpongyolábban megrajzolt színinövendék szerepében. Az egész ensembléből kiváltak Papp Tusi, Bérczi Ernő és Uty Gizella. Papp Tusi nagy művészete életet tud adni minden kis mondatnak, Bérczi Ernő színpadratermettsége előtt nincs jelentéktelenség, Uty Gizella természetes közvetlensége pedig mindenkor jóleső. Jó volt még Császár Kamilla, a kis szerelemre éhes bakfis-leány szerepében. (sz.)

AZ ELSŐ PILSÉNI RÉSZVÉNY SÖRFÖZDE és a MÜNCHENI „SPATEN“-sörgyár ker. képviselője

Hajdu, Bihar, Szabolcs, Szatmár és Borsodvármegyék területére úgy hordós, mint üveges sörökben

Fischbein Jenő sörnagykereskedőnél

Debreczen, Hatvan-utca 30 szám alatt.

Fenti sörgyártmányok kimérve kaphatók Debreczenben a Piac-és Kossuth-utca sarkán levő

Pilseni sörház pincéje éttermében és sörosarnokában.

Gyógyszer, vegyszerek, gummiárúk, kötéseket, gazdasági és állatgyógyászati cikkek nagy raktára a

Központi Drogéria

DEBRECZEN,

Piac-utca, Városház-épület.

Angol és francia illatszer

különlegességek.

Szabó Miklós

Debreczen, Piac-utca 19. sz. alatt
(volt Ranunkel házbán)

Rendelészerűen készült, kész férfi, fiú és gyermekruha különlegességek állandóan raktáron.

Külön mértékszerűen
angol uri szabóság.

Helyi és megyei telefon 10—64.

Legolcsóbb szabott árak minden darabon feltüntetve.

VÁROSI SZÍNHÁZ.

HETI MŰSOR:

Vasárnap, március 24-én
d. u. **Csókon szerzett vőlegény.** Énekes bohózat. Mérsékelt helyárrakkal.
este **Amor a pénzügynök.** Vigjáték. Piros színlap. Kis bérlet.

Hétfőn, március 25-én
d. u. **Leány vásár.** Operett. Mérsékelt helyárrakkal.
este **Czigányszerelm.** Operett. B) bérlet.

Kedd, március 26-án
Katalin. Operett. Uj betanulásal. C) bérlet.

Szerda, március 27-én
d. u. **Ooskai brigadéros.** Szinmű. Ifjusági előadás.
este **Katalin.** Operett. A) bérlet.

Csütörtök, március 28-án
Amor a pénzügynök Vigjáték. Piros színlap. B) bérlet.

Péntek, március 29-én
Kis kávéház Vigjáték. Ujdonság. C) bérlet.

Szombat, március 30-án
Kis kávéház. Vigjáték. A) bérlet.

Vasárnap, március 31-én
d. u. **Gésák.** Operett. Mérsékelt helyárrakkal.
este **Kis kávéház.** Vigjáték. Kis bérlet.

Donogán és Somossy

Debreczen, Kistemplom-bazár.

Menyasszonyi kelengye. Kész fehérnemű. Női divat és szőnyeg áruháza.
Szabott árak. — Előzékeny kiszolgálás.

URANUS

SAS-UTCZA 2. SZ.
TELEFON 3—28.

SZÍNHÁZ

Igazg. tulajd.
SUCHÁN REZSŐ.

E héten!

E héten!

Vasárnap, hétfőn és kedden

A „sláger ciklus“ IV. sorozata.

A világváros örvényében.

Nagy feltűnést keltő erkölcsrajz a milliók városából.
Páris zajos életéből, 2 felvonásban.
Azonkívül „PATHE“ ujdonságok.

Szerdán, csütörtökön, pénteken és szombaton világszenzáció!

AZ ÁLARCOS NŐ.

Szenzációs társadalmi dráma 3 felvonásban. A főszerepr HENNY PORTEN az új csillag a kiváló svéd művésznő játsza.

Azonkívül minden műsorban a hét legszebb ujdonságai természeti felv. humoros és ismeretterjesztő képek. Előadások hétköznap este pont 7-től.

Hajnal Mulató

Debreczen, Petőfi-tér 7. szám.

Igazgató-tulajdonos

HAJNAL GYULA.

Fellépnek:

Várdai Ferike, Lévai Farkas Pál, Draschinsky Ilona, Révész Kató, Hölgyi Jolán, Cordelli nővérek, Pattat Leo, Szép Erzsé, Várdai Adél, Dóra Mici, Szép Rózsá, Erdélyi Irén, Ujváry Ferenc, Zobel Elza, Csabai Böske, Deák Gyula.

Telefon 632.

Telefon 632.

HALMÁGYI

divatháza Debreczen, Piac-utca, a főpostával szemben.

Costüm osztály.

Női- és leány-costümök, remek kivitel . . . K 30-tól.

Pongyola osztály.

Creton és mosó Delain, divatos formák . . . K 10-től.

Felöltő osztály.

Kék cheviott felöltők és Raglánok. . . . K 18-tól.

Eredeti modellek.

Szolid, olcsó árak.

Előzékeny kiszolgálás. Külön mérték osztály.

Viszontelárusítók kedvezményben részesülnek.

Gazdák Sütődéje Részvénytársaság.

Böszörményi-ut 15.

Telefon 924. sz.

Van szerencsénk a nagyérdemű közönség szives tudomására hozni, hogy március 1-én az ujjannan épült sütődéjében az üzem megkezdjük, ahol a mai kor igényeinek és úgy hiegenikus, mint tisztasági szempontból a legmesszebbmenő kívánalmaknak megfelelőleg kizárólagosan csak házi, komlós (burgonya nélküli) kenyeret, valamint kiflit és zsemlet is sütünk és bérmiily menyiségben házhoz is szállítjuk.

A nagyérdemű közönség szives támogatását kéri a

Gazdák Sütődéje Részvénytársaság.

Igazgatóság:

Poroszlay László, elnök. Grosz Béla, alelnök. Mihalovits Jenő, Bálasai József, Dr. Gulyás István, Boros József, Fráter István, Benedek Zoltán, Grünberger Ignác.

Felügyelő-bizottság:

Dr. Tüdös Kálmán, elnök.

Takács Samu, Dr. Grünfeld Zsigmond, Vajda Henrik, Dr. Nagy Zoltán, ügyész. Jakobi Dániel, ügyvezető.

Kitünő fehér sütemények.

Naponta kétszeri sütés.

A Pilseni sörházat

Debreczen! Első Takarékpénztár épületében, bejárat úgy a Piac-, mint a Kossuth-u. felől

Sternád Ferenc vette át.

Ebédekre, vacsorákra abonemákat elfogad. Bankettek, társasvacsorákra, öszejöveletekre: külön terem.

Étkezéseket házhoz hordással jutányosan elfogad.

MEGHÍVÓ

a Debreczeni Szállodások, Vendéglősök, Kávésok és Korcsmárosok ipartársulatának **1912. március hó 25-ikén**, hétfőn délután fél 4 órakor, a Dreher sörcsarnok virágtermében tartandó

rendes évi közgyűlésére,

melyre a szakipartársulat összes tagjai ezuton is meghivatnak.

TÁRGYAK:

1. Évi jelentés.
2. Az 1911. évi zárszámadás és vagyonmérleg bemutatása.
3. A felügyelő-bizottság jelentése. Határozathozatal a felmentvény ügyében.
4. Elnök, alelnök, 12 választmányi, 3 felügyelő-bizottsági tag választása 3 évre, titkár választás.
5. Esetleges indítványok, melyek a közgyűlést megelőzőleg 3 nappal adandók be írásban, 6 ipartársulati tag aláírásával.

Debreczen, 1912 március 17.

Az elnökség.

Ékszer különlegességek!!!

Modern ékszerek művészi kivitelben készülnek

Vági István ÉKSZERÉSZ
MÜTERMÉBEN

Debreczen, Miklós-utca 5. szám.

Átalakítások és javítások legjobban eszközöltetnek.

Kiadó üzlethelyiségek!

Simonffy-utca 13. szám alatt épülő teljesen modern új házban május 1-re **kiadó** három üzlethelyiség elegáns portallal elátva, raktárnak használható aszfaltozott pincével.

Értekezni lehet a tulajdonossal, **Egyház-tér 11.** emelet, 1—2 óra között. — Telefon 450. szám.

Van szerencsénk a nagyérdemű közönség b. tudomására hozni, hogy

Villamos favágó porszívó és parkettfényező

gépeinket a mai napon üzembe helyeztük és rendeléseket **Deák Ferencz-utca 19. számú** irodánkban, telefonon 967. veszi fel további intézkedésig. Áraink: 1 öl fa fűrészelve, aprítva és berakva a következő: 3 darabra vágva **5 kor.**, 4 darabra vágva **6 korona** és 5 darabra vágva **7 korona**. Öt öln felül a fenti árakból 10% engedményt, csupán fűrészelésnél pedig 20% engedményt nyújtunk. Egy méter-mázsa dorong és hasábos fa fűrészelve, aprítva és berakva **32 fillér**, vargafa **36 fillér**.

A Villamos Favágó, Porszívó és Parkettfényező Részvénytársaság igazgatósága.

Tavaszi raglanok és öltönyök

órlási választékban és mesés olcsó árakban lehet vásárolni-egyedül csak

Gerő Ernő

férfi-, flu- és gyermekruha

nagy áruházában, Debreczen piac-utca 41 sz.

Meghívás.**A DEBRECZENI HÁZTULAJDONOSOK
EGYESÜLETE**

1912. év március 31-én d. e. 11 órakor az „Arany-bika“ disztermében tartja

I. évi rendes közgyűlését

melyre az egyesületi tagok és az érdeklődő háztulajdonosok ezennel meghivatnak.

Tárgysorozat:

1. Elnöki megnyitó. 2. Titkári jelentés. 3. 1911. évi zárszámadás előterjesztése. 4. A felügyelő-bizottság jelentése és ennek kapcsán a felmentvény megadása. 5. A költségelirányzat előterjesztése 1912. évre. 6. Három számvizsgáló tag választása. 7. Alelnök és választmányi tagok választása. 8. Esetleges indítványok. Debreczen, 1912 március 8.

Dr. Brukner Ernő
elnök.

Dr. Révi Nándor
titkár.

Zóna reggelhez és vacsorához naponta kapható a

== „Szent János sör“ ==

à la SALVATOR, friss csapolás egész nap a

**** MÁRKUS JENŐ ****

Dreher sörosarnoka összes helyiségben.

**** Mindennap pompás malac tokány. ****

**DEBRECZEN-BELVÁROSI
TAKARÉKPÉNZTÁR**

== RÉSZVÉNYTÁRSASÁG ==

intézeti helységét f. év május hó 1-étől
Piac-u. 51. sz. a. levő Csanak-ház 1-ső
emeletére helyezi át. o o o o o o o o o

DARVAS MIKSA

fűszer, csemege és gyarmatáru kereskedése
Debreczen, Teleki-u. 104. - Telefon 294.

Ajánlja dusan felszerelt fűszer
— és csemege üzletét. —

Saját pörkölésű kávé-különlegességeit.

A „Mercur“ összes rendszerű írógép vállalat
nem hirdet.

Tavaszi ruháit tisztíttassa

Wacha Róbert

ruhafestő és vegyi-tisztító gyárában

Simonffy-utca 55.